HIDAS JUDIT

Nem várt örökség

Anyám otthon volt, amikor délután hazaértem. Gyorsan köszöntem neki, aztán bevonultam a szobámba. Csak vacsorázni jöttem ki. Kettesben ettünk, apám később futott be. Halkan köszöntünk egymásnak, és elmentem fogat mosni. Amikor visszaértem a szobámba, meglepve láttam, hogy anyám épp megágyaz magának a kanapémon.

– Mától itt fogok aludni egy darabig – mondta. – Ugye, nem baj?

– Nem, dehogy – válaszoltam döbbenten, és gyorsan bebújtam az ágyba.

Ekkoriban azzal kísérleteztem, hogy minden este elmondok egy imát lefekvés előtt. Imakönyvet is kaptunk az iskolában, az ágy melletti résben tartottam. Érdekelt, milyen lehet így elaludni. Egyelőre nem éreztem semmi különbséget, de tetszettek ezek a vallásos izraeli nők, úgyhogy gondoltam, próbálkozom még egy darabig.

Most viszont itt volt az anyám, és ez eléggé megnehezítette a dolgomat. Nem akartam, hogy kinevessen. A fal felé fordultam a könyvvel, és némán mormolni kezdtem.

– Eszter – szólalt meg hirtelen anyám közvetlenül a hátam mögött, majd éreztem, ahogy az ágy besüpped a súlya alatt.

Halálra rémülve ráhasaltam az előttem fekvő imakönyvre.

– Jól vagy, kicsim? – kérdezte mit sem sejtve, és rátette a kezét a hátamra.

– Persze – nyögtem, mert a könyv iszonyúan nyomta a hasamat.

– Nem akarsz egy picit beszélgetni?

– Majd inkább holnap. Fáradt vagyok.

– Rendben, akkor aludj jól – mondta.

Felállt, és visszafeküdt az ágyába. Eloltottuk a villanyt.

– Ébren vagy még? – kérdezte nemsokára.

– Igen.

– Csak azt akartam, hogy tudd, bárhogy alakuljanak is a dolgok apáddal, te vagy nekem a világon a legfontosabb.

Másnap szokás szerint anyám ébresztett. Megcsapta az orrom a szappanja illata. Már megfésülködött, és az arcát is kisminkelte. Frissnek, üdének tűnt. Fürgén visszasietett a konyhába. Tányérzörgés hallatszott, majd fütyülni kezdett a vízforraló. Felöltöztem, és elindultam a konyha felé. A hálószoba ajtaja résnyire nyitva volt. Láttam, hogy apám egyedül fekszik a nagy kétszemélyes ágyon.

Anyám jókedvűen fogadott a konyhában, kent nekem egy mézes kenyeret, kaptam teát, és reggeli közben kikérdezett, lesz-e aznap felelés vagy dolgozat,

rendesen készültem-e. Megnyugtattam, hogy minden rendben, majd miután befejeztem a reggelit, fogtam a táskám, és elbúcsúztam.

Amikor elmentem a hálószoba előtt, bekopogtattam. Apám behívott magához.

– Jól vagy? – kérdeztem.

– Igen, és te? – mosolyodott el, és megsimogatott.

Nem válaszoltam.

– Siess, el ne késs – mondta.

Aznap Edit néni feleltette az osztályt magyarórán. Engem is felszólított, megint a balladákról kérdezett. Mindenre pontosan tudtam a választ, és ötöst kaptam. A szünetben a lányokkal lementünk az udvarra. Lili gúnyolódott Edit néni arckifejezésein és hanglejtésén, és megjegyezte, milyen gusztustalan az izzadságfolt a hónalján. Aztán meglátták azt a srácot a fiúosztályból, aki tetszett Lilinek, és amikor a fiú rájuk nézett, zavartan összenevettek.

Egyedül én ültem köztük némán, mintha ott se lennék. Folyton csak apámat láttam, ahogy fekszik annak a hatalmas ágynak a közepén.

Anyám épp a fürdőszobában matatott, amikor délután hazaértem. Odaköszöntem neki, aztán elindultam a szobámba, és közben benéztem apámhoz. Még nem volt otthon. Az ágya vetetlen maradt, szétdobált holmik hevertek a földön és a fotelban, az asztalon még ott állt a reggeli tányér és kávésbögre.

Letettem a táskámat, ittam egy pohár vizet a konyhában, ahol még nagy szatyrokban állt a bevásárlás, aztán anyám után mentem a fürdőszobába.

– Segítsek teregetni? – kérdeztem.

– Ez nem a mosás.

– Hát akkor?

– Kiválogattam apád ruháit a szennyesből.

– Miért? Elutazik?

Anyám elmosolyodott.

– Nem, nem tudok róla. De ezentúl neki kell saját magáról gondoskodnia – jelentette ki.

A gyomromban éles fájdalmat éreztem, a torkom összeszorult, de nem szóltam semmit. Megmostam a kezem, és elmentem tanulni.

Később megéheztem, kimentem a konyhába, és kinyitottam a frizsidert. A polcokon címkéket láttam, kettőn apám, a többin anyám neve állt. Anyám része dugig volt pakolva étellel és itallal. Apám polcain egy citrom, egy liter tej és egy kis párizsi hevert.

– Figyelj, lehet, hogy ez most furcsa, de tudod, apád nagyon durva dolgot művelt velem. Ezek után képtelen lennék… – szólalt meg anyám a hátam mögött, majd elcsuklott a hangja. – Rád ezek a szabályok természetesen nem vonatkoznak. Te onnan eszel, ahonnan szeretnél.

Anyám később elment otthonról. Én bevonultam a szobámba tanulni, majd nem sokkal később hallottam, hogy apám hazaért. Jókedvűen beköszönt nekem, aztán kiment a konyhába. Egy perc múlva feltépte az ajtómat.

– Mik ezek a címkék a frizsiderben? – kérdezte dühösen.

– Már én is így találtam – mondtam ijedten. – Azt hittem, anyával együtt döntöttétek el.

Bevágta maga mögött az ajtót, és nemsokára zörgést, csörömpölést hallottam a konyhából. Amikor anyám később hazaért, hangosan veszekedni kezdtek. Apám azt vágta anyám fejéhez, hogy az ő házában azt eszik, amit akar, anyám erre azt válaszolta, hogy ő viszont nem hajlandó többet melózni egy szemétláda kedvéért. Ezután ismét csapkodás, csörgés következett, én pedig inkább felhangosítottam a szobámban a zenét.

Lefekvés előtt kimentem enni egy almát. Amikor kinyitottam a frizsidert, láttam, hogy a címkéket letépték, az ételeket visszarakták a korábbi helyükre, csak talán a szokásosnál nagyobb volt a rendetlenség.

Már félig aludtam, amikor anyám belopódzott a szobámba. Felgyújtott egy kislámpát, és megágyazott magának. A másik oldalamra fordultam, de így sem tudtam visszaaludni. Álmatlanul forgolódtam akkor is, amikor ismét sötét lett. Magam előtt láttam a kettéosztott frizsidert, a szétválogatott szennyest, aztán apám szobáját, a piszkos edényeket az asztalán, a szétdobált ruhákat, a vetetlen ágyat, amelynek ott fekszik a közepén. Legalább egy óra telhetett el így, a másik sarokból anyám ütemes szuszogását hallottam. Felültem az ágyban, fogtam a takaróm és a párnám, és áthurcolkodtam apám mellé.

Másnap elkéstem az iskolából. Anyám felébresztett ugyan, de a megszokottól eltérően csak egyszer jött be szólni, én pedig visszaaludtam. Mindig is nehezen ébredtem, de az előző éjjel sokáig voltam ébren, és ez a szokásosnál is jobban megnehezítette a dolgomat.

Kipattantam az ágyból fél nyolckor, gyorsan magamra kaptam a ruháimat, és egy kurta köszönés után már rohantam is a buszmegállóba. Titkon kicsit örültem is, hogy így alakultak a dolgok – tartottam anyámtól az éjszakai költözés miatt. Reméltem, hogy délutánra megnyugszik.

Nem nyugodott meg. Gyakorlatilag levegőnek nézett, amikor újra találkoztunk. Nem szólt hozzám, és vacsorát sem csinált nekem. Este nekiláttam, hogy kenjek magamnak pár szelet kenyeret, és apámnak is készítettem két szendvicset.

– Ez mi? – mutatott apám tányérjára.

– Láthatod. Ennivaló.

– Miért jó ez neked? – kérdezte anyám összeszűkült szemmel.

– Miért jó neked, hogy így bánsz vele?

– Ő talán jobban bánt velem? Velünk? Vagy talán mindent elfelejtettél?

Felsóhajtottam.

– Figyelj, mi lenne – mondtam –, ha inkább találkoznánk valamikor Svéddel és a lányokkal? Annak több értelme lenne, mint ennek, amit apával műveltek.

– Már nem vagyunk együtt – közölte ekkor kurtán, és hátat fordított nekem.

Megremegett a válla a sírástól.

– Mi történt? – kérdeztem döbbenten.

– Ő is csak egy cselédet keresett – hadarta, majd felkapta a konyharuhát, és hevesen törölgetni kezdte a vizes edényeket. – Én viszont más életet szeretnék.

A következő hetekben anyám az eddiginél is feszültebb és idegesebb volt. Állandóan összevesztek a külön háztartás miatt. Anyám ismét átrendezte a frizsidert, aztán apám vissza, ez így ment egy darabig, végül anyám feladta. Apám a szennyesét is tüntetőleg összekeverte a miénkkel, megette az ételeket, amiket anyám vett, és csak nagy nehezen volt hajlandó vásárolni, ha valami elfogyott otthon. Anyám teljesen kiborult, és megfenyegette apámat, hogy ha még egyszer hozzá mer nyúlni a cuccaihoz, nem áll jót magáért.

Apám a kényszer hatására végül készített néha egy-egy rántottát, amivel minket is megkínált, de anyám sose evett belőle. Apa viszont aztán otthagyta a piszkos edényeket a mosogatóban. Ettől anyám még jobban kiborult, attól meg végképp, amikor látta, hogy én mosogatok apám helyett.

– Csak segíteni akartam neked – mondtam megszeppenve, amikor rám kiabált, hogy mit művelek.

Levágtam a mosogatószivacsot, és sírva berohantam a szobámba.

Anyám utánam jött, és megsimogatta a vállamat.

– Ne haragudj – suttogta, és ő is sírni kezdett.

Néztem őt, a kisebesedett bőrt a szeme alatt, a csapzott haját, a beesett arcát. Lógtak rajta a ruhái, öregnek és csúnyának láttam. Tudtam, sajnálnom kéne, de csak émelyegtem és borzongtam, és arra gondoltam, én nem ilyen anyát, nem ilyen apát, nem ilyen családot akartam.

Néhány héttel később apám bejelentette, hogy szeretne bemutatni a barátnőjének.

– Mikor? – kérdeztem lelkesen.

– Holnap.

– Az jó – mondtam most már komorabban.

– Mi a baj?

– És mi lesz anyával?

– Nem kell tudnia róla.

Másnap épp az előszobában vettük a kabátunkat, amikor anyám betoppant.

– Hova, hova? – kérdezte riadtan, mint aki igazából nem is akarja hallani a választ.

Nem mondtunk semmit, ő pedig sírva nekirontott apámnak.

– Hagyd már abba! – kapta el a csuklóját apám. – Mégis, mire számítottál, hogy soha nem fognak találkozni?

Anyám leengedte a karját, és összetörten állt előttünk. Apámra néztem, aki intett, hogy menjek utána. Nem bírtam megmozdulni.

– Inkább itthon maradok – mondtam, de ekkor anyám újra kiabálni kezdett, hogy húzzak el a francba.

Kimenekültem, és apám után rohantam.

Katalin tényleg olyan volt, amilyennek elképzeltem. Egyszerű szürke kosztümben várt ránk egy kávézó teraszán. Nem volt rajta semmi feltűnő, mégis meglepett, hogy milyen finom és elegáns. Már elmúlt negyven, de a bőre sima volt, és bársonyos. Tökéletesre nyírt, barna, vállig érő haja egyáltalán nem őszült. Halkan beszélt, finom gesztusokkal kísérte mondandóját. Megkönnyebbülve állapítottam meg, hogy sem kívülről, sem belülről nem hasonlít anyámra.

Körülbelül egy órát voltunk együtt. Megittunk egy teát, sétáltunk a Margitszigeten az aranyhalas tónál, aztán elköszöntünk egymástól.

– Katalin nagyon okos nő – jegyeztem meg, amikor kettesben maradtunk apával, és beültünk a kocsiba.

– Hatalmas könyvtáruk van otthon.

Apa elmondta, hogy Katalin egy régi nemesi családból származik. A háború előtt egy szép kúriában laktak Budán, ahol rengeteg különleges könyvet gyűjtött össze az apja.

– Ezért jobb vele? – kérdeztem.

Apám meglepődött a kérdésen.

– Anyád is okos nő – jegyezte meg halkan, de nem hittem el, hogy valóban így gondolja.

– Szerinted, ha felnövök, én is olyan leszek, mint anya?

Rám pillantott vezetés közben.

– Hihetetlen, mennyit tudsz ma kérdezni!

– Mi lenne, ha ma elmennénk *arrafelé?* – kérdeztem Lilit néhány nappal később, tanítás után.

Először nem értette, mire célzok, aztán elnevette magát.

– Minek? – kérdezte.

– Csak úgy – vontam meg a vállam. – Cserébe ígérem, hogy elmegyek veled az amerikai rabbinőhöz a kábálát sábátra.

– Nem szeretem mások nyomorát kukkolni.

– Kérlek, most az egyszer – könyörögtem tovább.

– De csak a te kedvedért – jelentette ki szigorúan, én pedig a nyakába ugrottam.

Rohamléptekben indultunk el az utcán. Egyre több szemetet hordott körülöttünk a szél, ahogy közeledtünk ehhez a bizonyos térhez, amit már olyan régóta szerettem volna közelebbről megnézni. Szépen sütött a nap, még kabátra sem volt szükség.

Nemsokára elhaladtunk egy peep-show mellett. Nagydarab, izmos férfiak strázsáltak a bejáratánál. Bentről dübörgő zene hallatszott ki, de a színes, villogó fényeken kívül nem láttam semmit. Megborzongtam, ahogy elképzeltem, mik történhetnek a nőkkel odabent. Szerettem volna látni, ahogy széttárják a lábukat, ahogy vonaglanak a rudak körül, ahogy riszálják a seggüket, és tömik a csöcsük közé azt a rengeteg pénzt. Szerettem volt hallani, ahogy sikítanak, amikor megrángatják őket a stricik, ahogy az életükért könyörögnek, de nem mertünk bemenni.

Sajnos a Rákóczi téren sem találtunk egyetlen valamirevaló kurvát sem, csak néhány eldobott koton hevert a földön.

– Gyere! – mondtam Lilinek, és magam után húztam a tér melletti utcák irányába.

Itt még több volt a szemét, a házak pedig még kopottabbak voltak. Az egyik sarkon felvillant valami rikító. Odanéztem, és egy nőt pillantottam meg rózsaszín miniszoknyában és combig érő csizmában. Visszhangzott az utca a sarka kopogásától. Hamarosan egy másik nő is előkerült, szűk, fekete bőrruhában.

– Inkább menjünk haza – kérlelt Lili, de én megfogtam a kezét, és húzni kezdtem feléjük.

A torkomban dobogott a szívem, amikor lehajtott fejjel elsétáltunk a két nő mellett. Levegőt venni is alig mertünk. A nők ránk pillantottak, de mi úgy tettünk, mintha nem is látnánk őket.

Amikor hallótávolságon kívül kerültünk, elröhögtük magunkat.

– Ez durva volt. Észrevetted, hogy majdnem leszólítottak? – kérdezte Lili.

– Aha. És láttad a tetkókat a miniszoknyás ragyás bőrén? – tettem hozzá fintorogva.

– És azt a láncot a másiknak a nadrágján? Szerinted mit csinálhat vele? – röhögött Lili.

– Mit dumáltok itt? – lökte meg valaki a vállam.

Megtántorodtam, majd rémülten a hang irányába fordultam. Észre sem vettük, hogy három másik kurva áll mellettünk egy kapualjban.

– Na, bökjétek ki nyugodtan, mit akartok tudni – lépett felénk az egyik.

Hátrálni kezdtünk, nekiütköztem egy oszlopnak. Felnyerítettek, mint a lovak.

– Na, húzzatok el innen, de gyorsan! – kiabálták utánunk.

Megfordultunk, és rohantunk, mintha az életünkért futnánk. Vörös fejjel, lihegve értünk ki a Körútra.

– Mire volt ez jó? Neked ez valami perverziód? – kérdezte Lili, miközben felszálltunk egy villamosra.

– Most mi van? Az előbb még te is röhögtél!

– Te nem vagy normális! – mondta, és megesküdött, hogy soha többé nem jön velem sehova.

– Miért? Legalább volt valami izgalom – vontam meg a vállam, és leültem az egyik szabad helyre. – Végül is nem lett semmi bajod. Nem értem, mit vagy úgy oda.

Lili ledobta magát a szemközti ülésre.

– Nekem nincs erre szükségem, és te sem voltál ilyen. Mi az isten történik veled, Eszter? – kérdezte.

Nem válaszoltam. Kibámultam az ablakon, néztem a rohanó házakat, az embereket, akik siettek valahova, az andalgó szerelmespárokat, a bevásárlószatyrot cipelő néniket, a dugóban veszteglő, dudáló autósokat.

– Ez az egész egy nagy humbug – mondtam halkan. – Család meg Isten, nevetséges… Az egészet csak azért találták ki, hogy ne haljon ki az emberiség. Mert enélkül bele se vágna senki…

– Tényleg kezdesz megijeszteni…

– Hogy viselkedhet valaki így? – néztem Lili szemébe.

– Kicsoda? És hogyan viselkedik? – értetlenkedett Lili.

Elmeséltem neki, mi minden történt az elmúlt hetekben. A találkozásainkat Katalinnal, amiket apámmal igyekeztünk úgy szervezni, hogy anyám ne tudjon semmit. Nem akartam, hogy szomorú legyen, nem akartam felzaklatni, de meg kellett ismernem ezt a nőt. Szerettem volna rájönni, mit tudhat, amit anyám nem tud. Hátha elleshetem a titkát.

Katalin mindig kedves és visszafogott volt, amikor találkoztunk. Halkan nevetett apám viccein, és rajongva hallgatta a történeteit. Múzeumba, moziba, színházba vittek, vagy nagyokat sétáltunk a Duna-parton, és parázs elméleti vitákat folytattunk a látottakról.

De hiába próbáltunk titkolózni, anyám mindent megtudott, és így talán még jobban fájt neki, mintha őszinték lettünk volna. És persze nem állta meg szó nélkül: Katalint lekurvázta, nekem pedig a szememre hányta, hogy ilyen hálátlan és rossz gyerek vagyok. Azt mondta, csalódott bennem, hogy sosem gondolta volna, hogy az ő kislánya, akit annyira szeret, képes lesz ellene fordulni.

– Értsd meg, én nem ezért csináltam, én nem akartam őt bántani – magyaráztam Lilinek, fejem a villamos ablakának döntve.

– Nyilván ki van borulva. És a faterod tényleg nem bánt vele valami szépen.

– És én? Engem ki ért meg? Folyton nyaggatnak a problémáikkal. Próbáltam köztük igazságot tenni, de nem lehet, és én nem tudok köztük választani.

– Nem is kell – nyugtatgatott Lili, és a térdemre tette a kezét.

De nem ért el vele semmit.

– Talán mindig ilyen volt, csak nem vettem észre – folytattam, kifelé bámulva az ablakon.

– És az apád? Vele mintha megértőbb lennél.

– Ő legalább nem üvöltözik velem.

– Nem mindig az számít. Anyád pár hónap múlva biztosan megnyugszik.

– Én már nem akarok megérteni senkit.

Akárhogy szerettem volna lerázni magamról a dolgot, néhány nappal később Lili bevasalta rajtam, amit ígértem. El kellett mennem vele az amerikai rabbinő sábbátjára.

– Ez más lesz, nem olyan unalmas, mint amiket itthon tartanak. Ráadásul nő csinálja, érted?

– Mi van ebben annyira különleges? Férfi vagy nő, nem mindegy? – kérdeztem.

– Pontosan tudod, hogy a nők itthon csak a karzaton lehetnek, vagy mehetnek haza a konyhába. Nevetséges. Ő viszont felhívja őket a Tórához is. Én is felmehetek, és te is!

Nem akartam cserbenhagyni, és azt sem akartam elárulni, hogy egyáltalán nem érdekel, ott lehetek-e a Tóraolvasásnál. Elegem volt az unalmas szertartásokból, amikből semmit sem értettem. Nem akartam többé robotként utánozni ezeket kopaszra nyírt, bekötött fejű, vonagló nőket.

De azért Lili kedvéért elkéredzkedtem otthonról, és a szüleim, sajnos, boldogan elengedtek.

Csütörtök délután anyámnak bent kellett maradnia az irodában, és én kettesben voltam otthon apámmal. Bejött a szobámba, a kezében egy picike könyvet szorongatott.

– Katalin küldött neked valamit erre a különleges alkalomra – mondta.

Egy száz éves zsidó imakönyv volt nála. Aranyozott szélű lapok, régi bőrkötés.

– Honnan szerezte? – kérdeztem izgatottan.

– Az apja gyűjteményében találta.

– Nagyon köszönöm – néztem rá hálásan.

Ezek a régi imakönyvek igazi kincsnek számítottak az iskolában. A legtöbb gyereknek egyforma, frissen nyomott példánya volt, amit év elején osztottak ki. Az enyém ráadásul már jól tönkre is ment, pláne amióta ráhasaltam.

Másnap bevittem az imakönyvet az iskolába. Irigykedve nézegették a többiek, Lili is elismerően lapozott bele. Annyira boldog voltam, hogy egy kis időre el is felejtettem, hogy nemrég kiábrándultam Istenből és a zsidóságból.

Otthon készülődni kezdtem a sábbátra. Most már azt se bántam volna, ha az a rabbinő engem is felhív a Tórához. Kiválasztottam magamnak egy bordó ruhát, kikészítettem az imakönyet az asztalomra, és elmentem zuhanyozni.

Anyámat találtam a szobámban, amikor visszaértem. Épp a kivasalt ruhákat rakta a szekrényembe, aztán megállt az asztalomnál, és a kezébe vette az imakönyvet.

– Ez mi? – kérdezte.

– Láthatod – mondtam pirulva.

Végighúzta az ujját az aranyozott lapokon.

– Honnan van?

Nem válaszoltam.

– Titok? – kérdezte némi éllel.

– Katalintól kaptam. Gondoltam, jó lesz… – vallottam be végül.

Anyám feje vörös lett.

– Nem elég, hogy folyton a seggében vagy? – Felkapta az imakönyvet, és kiviharzott a nappaliba.

– Hé, az az enyém! – siettem utána.

– Nem akarom többet meglátni itt a cuccait, megértettétek? – állt meg apám előtt.

– Anya, kérlek, add vissza – könyörögtem.

– Add vissza neki – állt fel apám is, és anyám keze után nyúlt, hogy elvegye tőle az imakönyvet.

Anyám azonban olyan szorosan fogta, mintha az élete múlna rajta. Rángatni kezdték, ide-oda. Ahogy próbálták egymás markából kihúzni, a könyv egyszer csak kettészakadt.

– Mit tettetek? – kiabáltam rájuk sírva, miközben a könyv maradékát próbáltam összeszedni a földről.

Apám és anyám döbbenten meredt a széttépett lapokra. Felálltam a földről, az imakönyv maradványait szorongattam a kezemben.

– Én végeztem. Veletek, a zsidósággal, mindennel – mondtam, és berohantam a szobámba.